

ARAP BAHARI İLE BAŞLAYAN YENİ DÖNEMDE ENERJİ STRATEJİLERİ DE DEĞİŞİYOR

Akdeniz'de yeni denge arayışı

Bahadır Selim DİLEK

Tarih kitapları, 21. Yüzyılın ikinci on yılına girerken, Ortadoğu'daki gelişmeleri nasıl bir tablo içinde değerlendirecek şimdilik bilinmiyor. Ama Arap Baharı ile dünya gündemine damgasını vuran süreçle birlikte Türkiye-İsrail arasındaki güç mücadelesi ve Güney Kıbrıs Rum yönetiminin Doğu Akdeniz'de attığı adımlar, küresel enerji stratejilerinde bundan sonrası için önemli değişikliklere işaret ediyor.

Soğuk Savaş dönemi sonrasında ABD'nin enerji kaynakları ve enerji güzergâhlarını doğrudan denetim altına alma çabası ile başlayan süreç, Irak ve Afganistan'da küresel sermayenin egemenleri için -terörün ve radikal eğilimlerin artması gibi- önemli açmazları da beraberinde getirince Washington yönetimi **Barack Obama** ile birlikte farklı bir yaklaşım benimsedi. Demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan hakları gibi evrensel kavramların öne çıkarılmasıyla estirilen özgürlük rüzgârları Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da Arap Baharı olarak kendisini gösterdi.

Doğu Akdeniz kilit

Bu değişim ve dönüşüm süreci içinde dikkatler, Ortadoğu ve Kuzey Afrika coğrafyasının kesişme noktasına, yani Doğu Akdeniz'e çevrildi. Suriye'den başlayıp, Atlantik kıyısında Fas'a kadar uzanan bu coğrafyanın stratejik olarak odak noktasında bulunan Doğu Akdeniz, yeni sürecin stratejik açıdan kilit noktası oldu.

İran'a karşı bu coğrafyanın Sünni kimliğini öne çıkarma çabası bağlamında AKP'nin İslamcı kimliğiyle bölge liderliğine soyunması, Türkiye ile İsrail arasında yaşanan güç mücadelesi ve Ankara'nın Rumların Doğu Akdeniz'de petrol arama çabalarını bu tablo içinde değerlendirmek gerekiyor.

Kıbrıslı Rumlar, Doğu Akdeniz'de AB bayrağını sallamak, bölge dengelerinde AB'nin ağırlığını arttırmak ya da en azından korumak için çaba gösterirken; İsrail'de Sünni-Müslüman denizi ortasında Türkiye üzerinden güç gösterisine soyunmuş durumda. Türkiye ise bir yandan Rumların dolayısıyla AB'nin bölgede etkisini arttırmasının önüne geçmek isterken diğer yandan da İsrail'i hem siyasi hem de stratejik açıdan köşeye sıkıştırmaya çalışıyor. Başbakan **Recep Tayyip Erdoğan** bu politikasının katma değerini Arap sokaklarının alkışıyla alırken, Ortadoğu'nun yeni lideri ima-

ını pekiştiriyor.

Ancak bu stratejik denklemin en önemli unsuru enerji olduğu için, bölgede kartlar yeniden dağıtılırken ne ABD ne de AB, AKP hükümetinin yollarına gül döküyor. Çünkü Rum yönetimi, elindeki enerji kozunu en etkili biçimde kullanıyor.

Kısa bir süre önce Rum Enerji Dairesi Müdürü **Solon Kasinis**, Rum yönetimin sözde Münhasır Ekonomik Bölgesi'ndeki (MEB) hidrokarbon yataklarının Avrupa'nın enerji ihtiyacını önümüzdeki yüz yıl karşılama imkânına sahip olduğuna işaret etti; bu yatakların 80 milyar dolara ulaşan değeri olduğunu açıkladı.

Rumların İsrail ve ABD ile birlikte Doğu Akdeniz'den çıkaracağı doğalgaz, bir yandan hem Avrupa'nın Rus doğalgazına olan bağımlılığını ortadan kaldırırken diğer yandan da AB'nin Doğu Akdeniz'de stratejik olarak güçlenmesinin önünü açacak. Rumların attığı bu adımın, Avrupa'nın enerjide Rusya'ya olan bağımlılığının azaltmak için projelendirilmiş olan Nabucco'yu siyasi bir koz olarak kullanmaya niyetlenen Türkiye'yi baskı alacak olması, AB'nin enerji stratejilerini kuyumcu terazisi ile tartıp oluşturan bürokratlarına da rahat bir nefes aldırması oldu.

Savaş çanları

Gerek Ortadoğu'nun kendine özgü yapısı gerekse, Başbakan Erdoğan'ın Arap dünyasının yeni kahramanı olma uğruna İsrail ile ipleri bilerek germe- si; bunun da üstüne Rumların başlat-

tığı sondaj çalışmasına karşı Piri Reis araştırma gemisinin G bölgesine gönderilerek misilleme yapılması, Doğu Akdeniz'de birden bire suların ısınmasına neden oldu.

Mavi Marmara krizi sonrasında Türkiye ile İsrail arasında başlayan bilek güreşinde -Palmen Komisyonunun hazırladığı rapor sonrasında- AKP'nin altta kalması, siyasi açıdan "**bunun hesabını verecekler**" retoriğinin öne çıkmasına neden olurken, Türkiye daha önce hiç gündeme taşımadığı "**seyrüsefer**" güvenliği konusunu da ortaya atıverdi. Bu tartışma bitmemişken, bu kez Türkiye Afrodit bölgesindeki sondaj nedeniyle Rumlarla karşı karşıya geldi.

Ve Doğu Akdeniz'de biranda savaş çanları çalmaya başladı. Üstelik, Rumlar yangına körükle giderek Türkiye ile İsrail arasındaki gerginliği daha da arttırma çabası içine girdi.

Rum gazeteleri, İsrail savaş uçaklarının "**Lefkoşa FIR hattının**" kuzey sınırlarında, Türkiye kıyılarına kadar uçtuklarını iddia ederek gerginliğin artırılması için ellerinden geleni yapmaya başladılar.

Ayrıca, İsrail'e ait bir savaş heli-

kopterin sözde 12. parselde sondaj yapan "**Noble Homer Ferrington**" platformunun üzerinde, aynı zamanda bölgede araştırmalar yapan Piri Reis gemisinin yakınlarında uçtuğunu da ileri süren Rum gazeteleri İsrail'e ait iki savaş uçağının "**Lefkoşa FIR hattında**" uçuş izni aldıktan sonra, Tel Aviv'den Apostolos Andreas'a alçak irtifada uçtukları ve oradan da Mersin körfezi açıklarına kadar gittiklerini ileri sürdü. Hatta, İsrail uçaklarının, bazı durumlarda Türkiye kıyılarına 15 mil mesafesinde yaklaştıkları, daha sonra, bazen alçak irtifada uçarak Tel Aviv'e döndüklerini ileri sürüldü.

Rum gazeteleri İsrail Deniz Kuvvetlerinin bölgedeki varlığını çeşitli sebeplerden dolayı artırdığını da yazdı.

Paralar kaçıyor

Bütün bu haberlerin amacının Türkiye karşıtı cepheyi İsrail ile birlikte daha güçlü kılmak olduğu hemen görülebilir de bölgedeki gerginliğin Rumların finansal sistemini de sıkıntıya sokmuş olması dikkat çekiyor.

Yunan, Arap, Rus milyarderlerin de Akdeniz'de artan gerginlik üzerine, Rum Kesimi'ndeki off-shore banka-

Türkiye'nin Suriye ve İsrail ile yaşadığı gerginliğe, Rum Kesiminin Doğu Akdeniz'deki sondajları nedeniyle yaşanan gerginlik de eklendi. Tartışmadan AB de yararlanmaya çalışıyor. Gerginlik'ten Rum Kesimi'nin ekonomisi de olumsuz etkilenmeye başladı. Türkiye çıkarlarını korumaktan çok hükümetinin meşruiyetini sağlama arayışında.

lardaki hesaplarını boşaltmaya başladığı haberleri basına yansırken, Rum bankaların, Rum yönetimine gerginliğin sona erdirilmesi için baskı yaptığı da ortaya çıktı.

Yunanlılardan 8 milyar Avro

Kıbrıs'taki bankalardan, Avrupa ülkelerine yoğun bir para transferi yapılmaya başladı. Parasını kaçırın yatırımcıların başında ise Yunanlılar geliyor. Yunanistan'da paralarına el konulmasından korkan iş adamları mevduatlarının büyük kısmını 2010 yılında Kıbrıs'taki bankalara kaydırmıştı. Bu kapsamda Yunanistan'dan yaklaşık 8 milyar Avroluk bir mevduatın Güney Kıbrıs'a gönderildiği tahmin ediliyor. Şimdi ise bu paranın ülkeyi terk ettiği belirtiliyor.

Yunanlı işadamlarının dışında, bazı Arap işadamları ile Rus işadamları da, gelirlerinin saklanması için Güney Kıbrıs'ı tercih ediyor. Gerginliğin sürmesi halinde, Güney Kıbrıs'taki bankalardan para kaçışının hızlanacağına ve bu durumun ülkeye ağır darbe vuracağına da kesin gözüyle bakılıyor.

Bundan sonraki süreçte dengele- rin nasıl oluşacağı şimdilik belirsizliğini koruyor. Atlantik ötesinde kurgulanan senaryoların bölgede nasıl ve kimler tarafından sahneye konulacağı, enerji kaynaklarının ve güzergâhlarının kimler tarafından nasıl denetim altında tutulacağı da bilinmezler arasında. Görünen o ki; Türkiye yine Atlantik ötesi rüzgarların etkisiyle bölgede ulusal çıkarlarından çok hükümetine meşruiyet sağlayan odakların çıkarları doğrultusunda politikalar

